

MAGYARÁG

1939. August 10
VIII. No. 221

1 lei

Tulajdonos és felelős kiadó:
ÖZV. PÁSZTOR EDENÉ

Alapította: **PÁSZTOR EDE**

Felbontás szerkesztő:
Dr. ZOLTÁN JENŐ

Bejegyezve: Tribunalul Bihor Ordonanța No. 15—1939. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, Piața Mihai Viteazul Viteazul 4.

Öthatalmi értekezlet Danzig ügyében, a Szovjet kizárásával? Lengyelország kedvezőtlenül fogadta az angol sajtó által felvetett új München hírért

(London.) A jobboldali angol lapok közlik azt a hírt, hogy Danzig ügyében ismét felmerült egy öthatalmi értekezlet terve, Anglia, Franciaország, Lengyelország, Olaszország és Németország részvételével. Az értekezlet előtt már biztosítékot nyújtanak arról, hogy Lengyelország danzigi jogait nem csorbitanák. Az angol külügyminisztériumhoz közlő körök nem erősítik, de nem is cáfolják a hírt. Kevésbé valószínű azonban, hogy Lengyelország hajlandó lenne elfogadni az „új Münchent”.

A danzigi kormány válaszigjegyzéke tiltakozik a lengyel jegyzék hangja ellen

(Danzig. — Rador.) A danzigi szenátus sajtószolgálatának közleménye szerint, a danzigi kormány hétfőn nyújtotta át a lengyel diplomáciai megbízottnak válaszigjegyzékét a lengyel vámellenőrök tevékenységére vonatkozólag.

A Havas-ügynökség lengyel forrásból származó varsói jelentése szerint a válaszigjegyzék leszögezi, hogy sem a danzigi szenátus, sem pedig a danzigi vámigazgatóság nem tett intézkedéseket arra nézve, hogy a lengyel vámfelügyelőket tevé-

kenységük gyakorlásában megakadályozzák. A válaszigjegyzék rámutat arra, hogy a lengyel jegyzék ellenőrizhetetlen híren alapszik és egyben erélyesen tiltakozik a jegyzék hangja ellen.

Másfél évi fogházat kapott Hitler és Göbbels megsértéséért Lipinski lengyel vámfelügyelő

Danzigi jelentés szerint, Lipinski lengyel vámfelügyelőt, akit négy héttel ezelőtt tartóztattak le Hitler birodalmi vezér és Göbbels propagandaügyi miniszter megsértése miatt —, hétfőn másfél évi fogházbüntetésre ítélték. Lipinski ellen ezenkívül azt a vádat is emelték, hogy kémkedett és hogy megkísérelte a német rohamcsapatok két tagjának az elrablását.

Végetért az olasz hadgyakorlat

(Róma.) Az olasz hivatalos jelentés szerint a most folyó hadgyakorlatok véget értek. — Az olasz védő sereg a hadgyakorlatok alkalmával sikerrel oldotta meg feladatát.

Elakarták rabolni a danzigi vámőröket

(London.) Az Observer megállapítása szerint kedvező jel az, hogy a danzigi szenátus lemondott a lengyel vámőrök bojkottálásáról. A lap tudni véli ugyanis, hogy a danzigi

nemzeti szocialisták tervbe vették több lengyel határőr elrablását, de Berlinből kapott határozott utasítás értelmében elállottak szándékuktól.

Göbbels Velencében

(Berlin.) Göbbels Salzburgból Velencébe utazott.

(Páris.) Darlan francia tengernagy az egyik francia cirkáló fedélzetén Portsmouthba látogatott el.

(Moszkva.) Egyes verziók szerint elvi megegyezés jött létre a sachalin-szigeti olajengedmény ügyében. A részlet-

kérdések elintézése végett — újabb tárgyalások indulnak.

(London.) Az angol légi haderő megkezdte gyakorlatait. A gyakorlatok három napon át tartanak.

Pál régensherceg elfogadta Macsek feltételeit

(Belgrád.) Cvetkovits jugoszláv miniszterelnök folytatta megbeszéléseit Macek horvát parasztpárti vezérrel. Macek környezetéhez tartozó több politikai kijelentette, hogy a Ma-

cek által felemlített új feltételeket Pál régensherceg elfogadhatónak találta. Cvetkovits miniszterelnök az eddigi tanácskozásokról jelentést tesz Pál kormányzó hercegnek.

Véres gyilkossági kísérlet a nagyváradai Össi-telepen

(Nagyvárad.) Marta Dumitru 22 éves nagyváradai fiatalember hétfő éjjel Venkel József Össi-telepi kocsmájában időgált. Egy szomszéd asztalnál Cuc József vasutas több társá-

val borozgatott. A két részember összekaphatott valamin, mert amikor Marta Dumitru éjjel egy óra után eltávozott, Cuc József négy társával meg-

hátbaszurta a fiatalembert. Martanak a kés tüdején hatolt át és életveszélyes állapotban szállították be a kórházba. — Cucot a rendőrség őrizetbe vette.

Tiltakozott a tokiói angol követ az angol hajók bombázása ellen

(London.) A Távolkeletről érkezett jelentések szerint Cgie angol követ tiltakozását jelentette ki a japán kormány előtt a japánok által bombázott két angol kereskedelmi hajó ügyében.

Kivelette a Körös a vízbe fulladt közrendőr holttestét

(Nagyvárad.) Kedd reggel a Körös felszínre vetette a régi vízműtelepnél Pliscu Ioan közrendőr holttestét, aki vasárnap fulladt be. A kihívott tűzoltók a holttestet kihozták a partra, ahonnan beszállították a hullaházba. Pliscu Ioan kéthetes házas volt. Temetéséről a rendőrség fog gondoskodni.

Agyonsújtott a villám egy biharmegyei gazdát

(Nagyvárad.) A tegnapi viharok, amely a megyében pusztított, ismét halálos áldozata van. Ezúttal Bulz község határában, Abrudán Mihály gazdálkodót sujtotta agyon a villám. Az ügyészség, a csendőrségi jelentés alapján megadta a temetési engedélyt.

ITTASAN BALTÁVAL FEJBEVERTE LEÁNYÁT EGY VÁRADI ASZTALOS

Fia ápolási költségeit itta el, majd feleségét is fojtogatni kezdte

Véres családi drámát rendezett a váradi Principele Nicolae ucca 3. szám alatt vasárnap délelőtt Hodos László asztalos segéd. A Hodos névvel néhány héttel ezelőtt találkoztunk már, amikor is egy autó az asztalos kislátát elütötte. Akkor az autó vezetője a gyermek ápolási költségeire önkénti felajánlott ötezer leit, tekintve pedig, hogy a gyermek súlyosabb sérülést nem szenvedett, Hodos Lászlóné félretette a számukra hatalmas összeget jelentő pénzt. Pénteken Hodos László rábukkant az elrejtett pénzre, magához vette és két nap alatt az ufolsó banniig elitta. Mikor a pénz elfogyott, vasárnap délelőtt súlyosan ittasan tért haza. Felesége szemrehányásokkal fogadta, mire a részeg ember fojtogatni kezdte az asszonyt. A lakásban tartózkodott Hodos Erzsébet, a házaspár 22 éves leánya, aki anyja segítségére sietett, mire a részeg munkás baltával a lánya fejére sújtott. Hodos Erzsébet eszméletlenül terült el és csak a kórházban tért magához. Állapota meglehetősen súlyos, de nem életveszélyes. A rendőrség a garázda apát letartóztatta.

A „súlyos” sebesült hazament a kórházból

A rendőrségi jelentés Hodos Erzsébet a Közkórházban fekszik.

A portás a 65-ös számú szobába utasít, ahol Hodos Erzsébetet állítólag kezelik. A leány állapotáról dr. Tamaian osztály orvos ad felvilágosítást. Tamaianu doktor szerint a fejsze csapás

koponyacsont törést okozott a leány állapotát ennek következtében súlyos

Amikor azonban az orvos be akar vezetni a leányhoz, váratlan meglepetés adódik: Hodos Erzsébet a délelőtt folyamán elhagyta a kórházat.

A „súlyosan sérült” leányt így a kórház helyett Principele Nicolae uccai lakásán találjuk.

A Principele Nicolai ucca a Zigre Miklós uccából nyílik. Amíg azonban a Zigre ut a Kommandáns rét fő uccája, a Principele Nicolai ucca egyszerű periféria. Az ujonnan épült, csinos, modern épületek után k-rívó kontraszt a két vályogból készült gyenge alapokon álló ház. Az első a tízes szám. A második, a harmas szám lakói hosszas elbeszélésbe kezdenek, hogy miért történt így az ucca beosztás. az elbeszélés végét azonban nem lehet kivárni. A harmas szám alatti ház már beszél magáért.

Az udvarnak, csak az egyik részén vannak lakások, itt azonban négy-öt sűrűn egymás mellett. — A lakásokon nincs ajtó, egy-egy lepedő, kötő helyettesíti a nagy melegben az ajtót. Az udvaron, a küszöbökön megszámlálhatatlan számú gyerek. Egyik-másik többé-kevésbé felöltözve, némelyikük anyaszült meztelen

A családi dráma színhelye

Jövetelünkre megelégnék az udvar rövidesen megjelennek a családi dráma szereplői is. Hodos Erzsébet, akiről kiderül, hogy nem lány, hanem asszony és Csekő Lajos asztalos felesége. Vele jön ki a férje és néhány szomszéd is.

Őszintén megvallva nem várunk ilyen fogadtatásra és meglepetve kérdezzük:

— Hát mi történt?

A Hodos család csodálkozva néz össze. Végül is a sértett jut először szóhoz és közvetlen egyszerűséggel válaszol:

— Nem történt semmi. Csak engem fejszével fejbe vert az apám.

Hodos Erzsébet azonban nem bagatellizálási szándékkal adja ezt a feleletet. Mert később pontosan részletezi a történeteket.

— A pénz az okozója mindennek. Apám ugyan mindig ilyen természetű volt, de ez a pénz csak szította a természetét.

Hogy mi az „ilyen” az is derül:

— Tetszik tudni, iszákos, izgága ember volt az apám. — Kilenc gyermeke van, ő maga asztalos, teljesen elnyűtt a munkában. Ten ötven vannak még idehaza, most itthon vagyok a férjemmel én is.

Tehát ez a sereg két-három éves gyerek nem idevaló. Ide, csak kilenc gyermek tartozik. A többi csa kvendégségbe jött Hodos Erzsébet tehát folytatja

— Ha nem volt ittas jó ember volt az apám. De az utób-

bi időben nem igen volt józan. Így aztán pokol volt az életem. Az anyámat már többször fojtogatta, bántalmazta, rugdalta kalapácsot fogott rá, Most — amikor engem fejbeütött, akkor is végigszaladt az uccákon és hangosan k'abálta:

— Agyonütöm a lányom, — holnap végzek a többivel is. Holnap sor kerül a többire is.

Nem is veszik komolyan a fenyegetést.

— A kórházban azonnal ápolás alá vettek, és mondták, hogy súlyos az állapotom. — azonban csak reggelg birtam bennmaradni. Az éjszaka meghalt a szobában egy asszony és én nem birtam tovább. — Felöltöztem és hazajöttem. — Majd bejárok inkább kezelésre.

Hodos Erzsébet természetesen találta, hogy súlyos állapotában kinn maradjon és onnan járjon be kötözésre.

Az apa gyilkossági kísérlet miatt benn van a rendőrség fogdájában. Az anya a 9 éves fiúval benn van a kórházban kötözésen. A koponyacsont törést szenvedett leány pedig nyugodtan sétál odahaza.

Hangtalan kérdések vetődnek fel.

A periféria azonban mindent megmagyaráz.

(t. t.)

Miniszteri határozattal három hónappal meghosszabbították Ion Zelea Codreanu és társai kényszertartózkodását

(Bucuresti.) A Hivatalos lap augusztus 3-i számában jelent meg az alábbi határozat:

Mi, Románia miniszterelnöke és belügyminisztere a Hivatalos lap 1938. április 15-i 88. számában közzét, a közrend megóvásáról szóló törvény 39. szakasza, az 1938. április 21-i minisztertanácsi napló, az 1938. április 21-i 7658. és az 1938. július 28-i 16462. számú határozata értelmében, amellyel az alant felsorolt személyek részére kényszer lakhelyet jelöl-

tek ki, valamint az 1939. május 12-i 9444. számú határozat értelmében, amely szerint a kényszer tartózkodást számukra 3 hónappal meghosszabbították és a kényszer lakhelyen való ott tartózkodásuk alatti magatartásukból és viselkedésükből megállapítva, hogy ezek a személyek továbbra is érzelmeiket táplálják a volt vasgárda Szervezet iránt, elrendeljük, hogy a következő személyek, akikről bebizonyosodott, hogy a rendtörvény rendelkezései ellen dolgoznak, valui-i és csikszeredai kényszer lakhelye ju-

lius 21-i határnappal, újabb három hónapra meghosszabbítatik:

Vinjan Ioan, Covrig I. Norea, Cincora Ioan, Olaru Rusalin, Spănu Iordache, Clime Traian, Gărcineanu Victor, Iasinschi Vasile, Droc Aurel, Teodor Tudose, Polisperhon Supilă, Boboc Constantin, Ionescu Ilie, Goga Mircea, Popeșcu Spiru, Zaharia Constantin, Mărculescu Paul, Serafin Gheorghe, Mareșiu Ioan, Marinescu Victor, Costea Gheorghe, Buhai Vasile, Stoicanescu Constantin és Ioan Z. Codreanu.

Sadoveanu miniszter Nagyban-nyára utazik a nagymultu testőiskola átszervezése ügyében

Tegnap érkezett Kolozsvárra Sadoveanu művészetügyi miniszter, felesége és személyi titkára társaságában. A miniszter innen Marcus Stefan dr. művészeti felügyelő kíséretében Nagyban-nyára utazott, hogy a helyszínen tanulmányozza a nagymultu nagybányai festőiskola kérdéseit, amelyek a közelmúltban annyit foglalkoztattak az ország művészeti köreit. Köztudomásu, a Thorma János

és Réthy festőművészek által alapított nagybányai iskola vezetése körül az utóbbi időkben komoly nehézségek merültek fel, mert az alapító mesterek eltávoztása után — Thorma János meghalt, Réthy pedig külföldre költözött —, nem akadt olyan festő egyéniség, aki iránytmutató művészetével ténylegesen fenntarthatta volna a nagybányai iskola művészeti színvonalát. Közben a poli-

tikai elemek is szerephez jutottak az iskola vezetése körül, ami miatt a művészeti szempontok szintén háttérbe kerül-gárda felbomlott.

Most, Marcus Stefan művészeti főfelügyelő kezdeményezésére, maga a művészetügyi miniszter érkezik Nagyban-nyára, hogy a festőiskola átszervezésének lehetőségeit a helyszínen tanulmányozza. Szamosmegye királyi helytartósága, a magas látogatásról átiratban értesítette Rákóczi nagybányai polgármestert és egyben fel-szólította, hogy az ott élő festő művészeket a miniszteri látogatás idejére hívja egybe.

AZ ELFELEJTETT EMBER

Testileg, lelkileg megtört Schuschnigg dr., volt osztrák szövetségi kancellár, akit a Gestapo a legrefináltabb kínvallatásnak vetett alá

Egy ember, aki nem tud semmit arról, ami a világban történik

Schuschnigg

— S mi történik kint a világban azokkal, akik még élnek?

A válasz elmarad, mert a jelen levő Gestapo ügynökök közbe vetik magukat. Ilyen kérdéseket nem lehet feltenni. A fogolynak nincs semmi köze a külső világhoz. Az asszonyt gyorsan kituszkolják az ajtón. A találkozásnak vége.

Egy emberroncs fekszik az ágyon

A kancellár a találkozás után teljesen összetörik. A Gestapo ügynökök munkájukat remekül végzik. Egyszerre egy emberroncs fekszik ott az ágyon. Ez Schuschnigg dr. Levegővívóvá. Megösvényezve. Teljes letargiában. Nem eszik. Mesterségesen kell táplálni. — Utasítás Berlinből. Az Isten szerelmére ne engedjétek ezt az embert meghalni. Mi lesz akkor a nagy perrel mi lesz? a komédiával, ha a főszereplő megunja ezt a sok torturát a falfelé fordul? Az idegek teljesen elpusztultak.

Egy emberroncs fekszik az ágyon. Csont és bőr.

Aki véletlenül látja, nem tudja hogy ez az ember egykor az osztrák birodalom kancellárja volt.

S mindez itt pereg le az egész kultúrájának szemelattára.

ták már egész hegyeket tesznek ki. Igen gyakran megtörténik, hogy a szövetségi kancellárt

álmaiból riasztják fel. Kezdi megint egy kihallgatás: jegyzőkönyvekkel, keresztkérdésekkel s miegyebekkel.

A vallatás módszerei

A vallatás módszerei tuitesznek a hírhedt amerikai harmadikuk vallatás metodusain. Köztudomású, hogy a szövetségi kancellár erős dohányos volt. Egyik cigarettát szivta a másik után. Ez volt egyetlen szenvedélye. Nos a nemzet szocialista ideghobók a dohányt máról holnapra megvonták Schuschnigg-től. Azt hitték, hogy így teljesen megtörik a szövetségi kancellár lelki ellenállóképességét. Ügyeltek arra is, hogy semmi bír se szavogjon hozzá. Így Schuschnigg sokáig nem tudta, hogy mi történt öcsével a az édesapjával? s 14 éves fiával?

Schuschnigg doktor hónapokon át könyörgött hohérainak, hogy értesítsék: mi történt jegyesével, Fugger Vera grófnővel? Amikor fogsába vetették. Schuschnigg a Szent Széktől azt kérte, hogy a grófnőt feleségül vehesse egyik megbízottja néven. A Szent Szék ehhez a házassághoz beleegyezését adta s ez a házasság létre is jött, azonban a Gestapo ügynökei elhallgatták Schuschnigg dr. előtt, hogy már „boldog férj”. Mindeza hozzátartozott ahoz, hogy a szövetségi kancellár-ból megfelelő vallomást csikarjanak ki.

Hangok kintről...

Fugger V. grófnő azt az egy idő óta mint Schuschnigg dr. törvényes hitvese minden követ megmozgatott, hogy bejuthasson férjéhez. A nemzet szocialista hatóságok végre engedélyt adtak a találkozásra. Megrendítő jelenet volt. A volt szövetségi kancellár sirógörccsöt kapott. Amikor magához tért egyik kérdést a másik után tette fel:

— Hol van az apám?
— Meghalt..
— M van a fiammal?
— Egy jezsuita kolostorba dugták?
— És az öcsém?
— Koncentrációs táborba örzik..
Ismét sirógörccs. Aztán megint magához tér és így kiált fel:

Csütörtökön megindul a vasúti forgalom a halmi-sziget-völgyi vonalon

Az új menetrend

Csütörtöktől, augusztus 10-től kezdve ismét megnyílik a közlekedés a halmi-szigeti-völgyi vonalon.

A 401. számú Bucuresti-Halmi gyorsvonat menetrendje Szigetig meghosszabbodik és a következőképpen alakul: indulás Bucurestiből 19.55 érkezés Halmiban 14.11, indulás Halmiból 14.16 érkezés Szigetre 16.17 órákor.

A 402. számú gyorsvonat Szigetéről 11 órákor indul, Halmiba 12.59-kor érkezik, továbbindul 13.01 órákor és Bucuresti-

be érkezik 8.10 órákor.

A 4001, 4002 4005 4010 számú Váradi-Halmi-i vonalak is meghosszabbítatnak Szigetig és pedig a következőképpen:

A 4001 számú Szigetre érkezik 8.55-kor, a 4005 számú 19.46 órákor.

A Halmi-Câmpulungi vonaton való átfutáskor az utazáskor utlevél és vámvizsgálat nélkül történik, az utasok azonban az idegen területen nem

szállhatnak ki a vonatból. Ezzel egyidejűleg megszűnik a CFR autóbusszközlekedés Szigetmár és Sziget között.

Veszek
Ócska ólmo
Cim a kiadóban

Hogyan tartják Schuschniggot logva?

A fogoly apartmántja lélekben sivár és lehangoló. Egy szoba, fürdőszobával. az előszobába óránként felváltva őrséget tartanak az SS legények. Nincs olyan nap amikor ne lenne „kihallgatás”. Az aktus abból áll, hogy Schuschnigg dr.-t naponta három négy órán át a keresztkérdések pergőtűze alá veszik s egy egy eseményt nem tizszer, huszszor, hanem százszor ezeryszer kell elmondania. Minden egyes kihallgatásról jegyzőkönyvet vesznek fel készülvén az elkövetkező komédia perre, s az ak

DANZIG

Irta: ANTHONY EDEN

volt külügyminiszter

Amikor a békeszerződések szerzői a világháború befejeztével hozzáfogtak a német-lengyel határ megállapításához, olyan problémával találkoztak magukat szemközt, amely évszázadok óta a legnagyobb nehezségeket okozta az emberiségnek. A legrégibb idők óta a teutonok és a szlávok háboruszkodtak egymással Európában e keleti részen. Hol az egyik, hol a másik győzött, de a legyőzött sohasem nyugodott bele megveretésébe. S a harc folytatódott.

A tizennegyedik századbeli német kereszties hadjáratok idejétől Bismarckig, amikor

EDEN

Németország erőszakkal poroszította el a legyőzött parlor-maryokat, a németek mindig szerették volna uralni azt a területet, amely a mai lengyel Pomerániát alkotja. Ezek a törekvések, amelyek sohasem sikerültek teljesen, a világháború kitöréséig tartottak. De Lengyelország felosztása és a poroszítás ellenére vagy talán éppen ezért — a lengyelek nemzeti öntudata sohasem csökkent.

A 13-ik pont

A hosszú ideig tartó konfliktus azonban természetesen mély bizalmatlanságot szült a két nép között. Ez a bizalmatlanság a kulcsa annak, ami Európában e keleti részen történt. E történelmi okok szem előtt tartásával a husz év előtti békekonferencia egyetlen jelentős döntésként vonalban maradhatott. Wilson híres 14 pontja közül a 13-ik így hangzik: — „Önellő lengyel államot kell alkotni, amely egyesíti az összes legyelt lakta területeket. Lengyelországnak egyetlen és szabad kijárást kell biztosítani a tengerre. Lengyelország politikai és gazdasági függetlenségét, valamint területi épségét nemzetközi egyezményekkel kell biztosítani.

Minthogy Németország elfogadta a béke ezen alapelveit és mert a különböző német kormányok hivatkoztak és

ma is hivatkoznak rá — egyetlen véleménykülönbség sem merülhet fel ebben a kérdésben.

A lengyel „korridor“

Elsősorban különbségeit kell tennünk két olyan kérdés között, amit gyakran összetévesztettek: más az ugynevezett lengyel korridor kérdése és ismét más Danzig szabadvárosé. Amikor a békekonferencia megvalósította a fenti 13-ik pontot, nem adta át Lengyelországnak ténylegesen az összes vidékeket, amelyeket a lakosság többsége szerint Lengyelországhoz kellett volna csatolni. A német kormány tiltakozott és jelentős garanciákat kapott. A végre megállapított határ hosszas és türelmes tanácskozások eredményeként jött létre.

A lakosság szempontjából a korridor mindig lengyel volt és ma is az — a lakosság nagy népszaporulata szempontjából az ugynevezett „korridor“ — az 1920 évi német népszámlálás alapján is azt mutatja, hogy keletporoszországban és Poznanban — amit később Lengyelországhoz csatlakoztattak — a lengyel lakosság van többségben. — Az ugynevezett „korridor“ lehet ugyanolyan

mértékben lengyel, mint ahogyan a népek önrendelkezési joga érvényesül. Lengyelországhoz való csatolása nem gazdasági okokból történt és semmiféle kapcsolatban nem áll Danzig problémájával. — Ime egy dolog, amely teljes határoztósággal kell hangsúlyozni, — mert a német követelések egy problémaként akarják beállítani ezt a határt, a németek agyában pedig ez a képzelt kapcsolat mindig is meg volt.

A valóságban keletporoszország a sziget egy szláv tengerpart. Amikor választanunk kell az között, hogy sziget maradjon-e keletporoszország, amely két ségtelenül bizonyos hátrányt jelent lakossága számára — vagy pedig szabad kijárást kap a Balti tengerre egy 33 milliós nép, amely a kijárást nélkül nem élhet meg. Wilson azt a „szabad és biztos“ kikötőt a béke biztos alapjaként fogadta be, amit a németek is elfogadtak ma ezt az elvet nem lehet kikerülni, ha elismerjük Lengyelország jogát nemzeti létére.

Kompromisszum Danzig ügyében

Amikor a párisi konferencia azzal a problémával találta magát szemközt, hogy miként biztosítsa kijárást a tengerre Lengyelországnak, speciális bizottságot bízott meg a német-lengyel határ tervének kidolgozásával. Ennek a bizottság tagjai voltak Amerika, Anglia, Franciaország Olaszország és Japán képviselői és Lengyelországnak juttatták nemcsak Danzigot, hanem a Danzig-Varsovi közötti vasutvonalat is. Ula wen, Homes vita után a bizottság revídiálta a bizottság javaslatát. Arra az elhatározásra jutottak, ami ma is érvényben van, hogy Danzig szabadváros — a Népszövetség védelme alatt.

Hogy ez a kompromisszum a bölcsesség utolsó szava-e, vagy sem, erről a kérdésről lehet vitatkozni. Egy dolog azonban bizonyos: becsületes kísérlet volt arra, hogy a kérdést igazságosan és radikálisan oldják meg. Tekintetbe vették Danzig német lakosságának érdekeit is és Lengyelországnak is kijárást biztosítottak a tengerre, ami létérdek számára. Ezenkívül nem szabad elfelejteni, hogy a mai statútum

csak formában új, de tényállásban nem. Danzig történelme során a szabadokon keresztül büszke és boldog életet

élt, mint félig független város és ugyanakkor Lengyelország kikötőjéül szolgált. Az utóbbi időben gyakran hangoztatják, hogy a Danzig statútum vonatkozó pontok a versaillesi békeszerződésben nem elégségesek és ez a kifogás egészen jogosulatlan. Mindezt azonban, ennyi nyos: ha meglenne az ősz szándék az elhatározott statútum megvalósítására, — könnyű lenne megcsinálni. Utolsó 20 év alatt a Népszövetség tanácsa sok Danzig vonatkozó nehéz kérdést oldott meg, amelyeket a békeszerződések szerzői nem határoztak előre. A danzigai népszövetségi kapcsolatos legfontosabb kérdés Gdynia kikötőjével szemben a lengyel flotta jogai Danzigban és a szabad város lengyel kisebbségének védelme. Mindezeket a kérdéseket nyilvánosan, vagy magánúton tárgyalta és megoldotta kielégítő módon a Népszövetség.

Mi az igazi probléma?

Jelenleg azonban nem ezekről a kis kérdésekről van szó. Nem jogi problémával állunk szemben, mert egy ilyen problémát még a legsúlyosabb körülmények között is megoldható volna. A probléma tisztára stratégiai jellegű és nem bontható alapelveire. Lengyelországnak szüksége van szabad és biztos kijárási útra a tengerhez. Ha Danzigot bekebelezik a Reich, Lengyelországot megfosztják ettől a kijárástól.

Ebben a kérdésben nincs helye kompromisszumnak.

Attól kezdve, hogy a fenti bizottság 1919-ben kidolgozta határjavaslatát, sok koncessziót tettek. Ma már semmiféle koncesszió nem lehetséges többé.

Vakmerő leányrablás történt Brassó egyik uccáján

A gépkocsis leányrablót egy ke 25 éves szurással vették a leány kísére ellen levő férfiak

(Brassó.) Szokatlan támadás játszódott le Brassó egyik néptelen uccáján. Egy 23—24 év körüli brassói fiatalember egy leánnyal sétált az uccán. Közben egy gépkocsi állott meg közelükben s két ismeretlen férfi szállt ki belőle. Egyikük megragadta a leányt és a gépkocsihoz vonzolta, miközben a társa a leány kíséjét huszon-

öt késszurással megsebesítette. A fiatalember összeesett, a leány pedig elrohant. A súlyosan megsebesített fiatalembert a város kórházba szállították. A hatóságok feltevése szerint a vakmerő leányrablók eltűntek a városból.

Isko akönyvek kötetét

a legolcsóbban vállalja a

PÁSZTOR EDE cég

könyvkötészete, Piața Mihai Viteazul 4

Erdély és a nemzeti ujjaszületés korszaka

(Bucuresti.) Erdély fővárosának egyeteme bezárta kapuit és megkezdte a nyári szünetet. Itt az ideje tehát, hogy rövid mérleget készítsünk a tudományos intézet működéséről és megvizsgáljuk azokat a körülményeket, amelyek között azt kifejtette.

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy az oktatás lényeges előrehaladást mutat. Ebben az évben az elbukott diákok száma a legkisebb és mintegy tíz százalékkal esett az elmúlt évi eredmény alá. A politizálás megszüntetése óta a diákság visszatért a könyvhöz és érdeklődése láthatóan megélénkült a tudományok iránt. A lelki anarchia helyett a saját maguk pályafutását készítik elő.

Abban az ütemben és légkörben, amelyben Erdély fővárosának legfelsőbb oktatása működik, lehetőség nyílt egy új szellemiség kialakulására. Erdély mindig a nagy erkölcsi értékek termőhelye volt és egyetlen nemzedéke sem múlt el anélkül, hogy akadémiásokat és tudósokat ne ajándékozott volna a közösségnek. A közelmúlt éveit után jönnie kellett egy olyan korszaknak, — amely helyreállítja az értelmiségi tekintélyt, úgy az életben mint a katedrák körül.

A kolozsvári egyetem működése ebben az évben különösen értékes a tudományos munkásság tekintetében is. A tanárok és a diákság megtalálták igazi hivatásukat. Az utóbbi iskolai évben az egyetem négy fakultása több mint kétezer tudományos munkát állított össze. Ez a szám az utóbbi két évtized legjobb eredménye.

A nemzeti ujjaszületés korszaka — mint látjuk — Erdélyben mind a tudomány, mind a tanítás terén áldásos eredményeket hozott.

Saját termései

FAJBOROK

kisüsti pálinkák olcsó árban
1 liter jó asztali bor 10 Lei
3 „ vitélnél 9 Lei

Marghitai Uradalom borlerakata

Oradea, Piața Mihai Viteazul 1.
(Füchsl palota)

— Tíz évre meghosszabbították a papirgyárak kartelljét. A papirgyárak kartellirodaja legutóbbi közgyűlésén módosította az alapszabályokat és a kartell tartamát 1950. december 31-ig meghosszabbították. A kartellmegállapodás további meghosszabbítását egy 1949. dec. 31-ike előtt megtartandó közgyűlés mondhatja ki. — A kartellszerződés meghosszabbítása a leteai, bustenii, péterfalvai, piatra-neamtii, zernestii és scăeni papirgyárakra vonatkozik.

Mindenki

szabadságon van.

CSAK A
SZERENCSE

nem megy szabadságra.

AUGUSZTUS 15-én

LESZ AZ
ÁLLAMI
SORSJÁTEK
II. osztályának
A HUZÁSA

Az idejében vásárolt sorsjeggyel valóban komoly vagyont hozhat.

Térjen be még ma kedvelt sorsjegyárudájába és vásároljon sorsjegyeket.

Semjt sem vonnak le a nyereményekből adó címén!

20. sorsjáték.
II. osztály

ÁLLAMI
SORSJÁTEK

Gázálarc-könyvecskét kapnak a munkások

Marta Ioachim, a nagyváradai Munkakamara elnöke nyilatkozik bucarestii utjáról

(Nagyvárad.) Most érkezett haza Bucurestiből Marta Ioachim, a Munkakamara elnöke, aki résztvett egy bucarestii értekezleten. A munkakamarák elnökei testületileg audiencián jelentek meg Ralea Mihály munkaügyi miniszternél.

Marta Ioachim munkatársunknak a következőket mondotta bucarestii útjának eredményéről:

— A munkaügyi miniszter ur közölte velünk, hogy

az új céltörvény nem fog változtatni a Munkakamarák jelenlegi szervezetén és beosztásán.

— Megígérte a miniszter ur azt is, hogy érintkezésbe lép az igazságügyminiszter urral, hogy a Munkakamarák jogügyi osztályát, amelyet az állami ügyvédi irodák hatáskörébe utaltak, állítsák vissza a Munkakamara hatáskörébe.

azoknál a munkásoknál, akik munkahelyüket megváltoztatják. A munkaügyi miniszter ur kijelentette, hogy

a munkások a betegsegélyző könyvhöz hasonlóan könyvecskét fognak kapni és ebben bélyeg lerovásával igazolják majd a részletek befizetését.

Értesüléseim szerint egyébként a gázálarcok befizetésének határidejét nem hosszabbították meg.

Elmondta még Marta Ioachim elnök, hogy beszélt Strat professzorral, a Betegsegélyző Pénztár központi igazgatóságának elnökével, aki közölte, hogy az igazgatóság határozata értelmében

a legközelebbi jövőben kiadják a pályázatot a nagyváradai Betegsegélyző-palota, valamint 15 munkásház építésére.

Bélyeggel fogják igazolni a gázálarc-részletek befizetését

— Szóváltottuk a munkaügyi álarc-részletek levonását nem miniszter ur előtt, hogy a gáz- lehet kellőképpen ellenőrizni

Papir és írószerek

nagy választékban

Pásztor Ede papirkereskedésben

Piața Mihai Viteazul 4. szám.

Kié lesz a nagyváradai Munkásotthon?

A céheken kívül a „Munka és Jókedv” szervezet is bejelentette igényét

(Nagyvárad.) Megírtuk, hogy a Román Nemzeti Munkásszindikátus megszűnése kapcsán

a nagyváradai munkáscéhek a Vilson uccai Munkásotthont a maguk számára kérték és erre vonatkozó beadványukat Tataru királyi helytartóhoz nyújtottak be az elmúlt héten.

A királyi helytartó megígérte, hogy a kérdést jóakarattal fogja tanulmányozni.

Értesülésünk szerint a helyi munkaügyi felügyelőségen is folytak már megbeszélések a Munkásotthon sorsát illetőleg.

Mudura munkaügyi inspektor véleménye az, hogy a céhek természetesen megfelelő irodák és gyűlésterem helyiségeket kapnának az otthonban, de az előadó, zene, könyvtártermeket a „Munka és Jókedv” szervezet kapná meg.

A munkaügyi felügyelő szerint ingyenes munkásmozit állítanának fel és a munkások szórakoztatásáról a „Munka és Jókedv” gondoskodna, amelynek szervezetébe intenzíven bekapcsolódna a céhek is.

A munkaügyi inspektor el-

gondolását már közölte a céhek vezetőségével. Az elgondolás egyetlen akadálya, hogy a „Munka és Jókedv” állami szervezet lévén, csak az állam nyelvén rendezhet szórakoztató előadásokat, már pedig a munkások többsége még nem érti az állam nyelvét és maganyelvű szindarabelőadások, kórusok, konferenciák érdeklők. Ha tehát a „Munka és Jókedv” szervezet be is költözik a Munkásotthonba — megfelelő alkalmat és módot kell találni a magyar anyanyelvű munkásság kulturális igényeinek a kielégítésére is.

Agyonsújtott a villám egy tizenhétéves leányt

(Arad.) Borzalmas tragédiát okozott a villámcsapás az arad megyei Köröscsente községben.

A kora reggeli órákban hatalmas erejű vihar vonult el a falu felett. Az eget sötét felhők borították be és a gyorsan közeledő eső elől a mezői munkába igyekvő emberek a közeli házakba és a fák alá menekültek. Dicht Teodor gazda szekérrel igyekezett a mezőre, de Magulean Florea portája előtt őt is utólte a vihar. Az állatokat kinthagyta a szabad ég alatt, ő pedig bemene-
kült a házba. Magulean házában tartózkodott az oda bemene-
kült Dicht Teodoron kívül Magulean 17 éves Mária nevű leánya is. A konyha nyitott ajtója mellett várták, hogy csendesedjék el az eső. Egyszerre azonban hatalmas villám cikázott le a fellegekből és agyon-sújtotta a szerencsétlen fiatal leányt, a mellette álló gazdát pedig súlyosan összeégette. De tüzet fogott a ház berendezése is és néhány perc múlva, a zuhogó eső dacára lángokban állt az egész épület. A segítségül érkezett szomszédok nem is próbálták eloltani a tüzet, mert az utóbbi hetek nagy szárazságában kiszáradt szalmate-
tős kis ház valóságos fáklaként égett. Az embereknek csupán annyi idejük volt, hogy a súlyos égési sebeket szenvedett Dicht Teodort kimentsék a lángokban álló épületből. A háznak csupán a puszta falai maradtak meg. Elpusztult az épület egész berendezése, egy

butordarabot sem tudak kimen-
teni.

A faluban nagy izgalmat kel-
tett a különös szerencsétlen-
ség, mert a szerencsétlenül
járt leány előző nap kijelentet-
te egy társaságban, hogy in-
kább sujtja agyon a villám, —
semhogy férjhez menjen ahhoz
a leányhoz, aki néhány nap-

pal előbb megkérte a kezét.

Magulean Máriának ugyanis
hosszu idő óta udvarolt egy
falubeli legény, de az utóbbi
időben megtetszett egy másik
fiúnak is és az el akarta venni
feleségül. A leány azonban
nem szerette és ezért tette azt
a fenti tragikus kijelentést, —
amely megvalósult.

SPORT

Krupka Esta Sun nyerte Románia tízpróba bajnokságát

(Brassó.) Tegnap lebonyo-
lották Románia tízpróbabajnok-
ságát. A bajnoki címet Krupka
a nagyváradai Esta Sun kiváló
atlétája nyerte meg a brassói
Kreisel előtt. Stoichitescu —
aki vasárnap vezetett a bajnok-
ságban, — hétfőn feladta a
küzdelmeket.

Részletes eredmények a kö-
vetkezők:

Románia 1939. évi tízpróba
bajnoka Krupka Esta Sun,
Nagyvárad 5377 ponttal. 2.
Kreisel, Brassó 5161 ponttal.

Tenczer a válogatott jobbszélső?

Jelentettük már, hogy Tán-
czer—Táncost a Ferencváros
szabad listára tette és a kiváló
csatár visszatér régi sikerei
színhelyére Temesvárra. A fő-
városi lapok örömmel üdvöz-
lik Tenczer visszatérését és a

Capitala úgy tudja, hogy az
ősi válogatott mérkőzéseken
Tenczer — aki Magyarországi
tartózkodása alatt is megőrizte
román állampolgárságát —
lesz a jobbszélső.

Rádió műsor

SZERDA.

BUKURESTI. 7.30 Ritmikus
torna, híradó, reggeli hangver-

seny, háztartási, orvosi taná-
csók. 13. Időjelzés, időjárás,
kulturális hírek, sport, vízállás
jelentés. 13.10 Déli hangver-
seny közvetítése. Közben:
Sport híreknek adása. 13.40 Gra-

mofonlemezek. 14.15 Hírek,
időjárásjelentés, rádióhíradó.
14.30 Gramofonlemezek. 15. Hi-
rek. 16.45 Előadás. 19.17 Gra-
mofonlemezek. 20.15 Spanyol
dalok gramofonlemezen. 20.30
Zongora. 21. Gramofonleme-
zek. 22.15 Táncklemezek. 22.30
Francia zene gramofonlemeze-
ken. 23.15 Vendéglői zene. —
23.45 Hírek német, francia és
olasz nyelveken.

BUDAPESTI. 7.45 Torna,
hírek és gramofon. 8.20 Ét-
rend. 11. Hírek. 11.20 és 11.45
Felolvasás. 12.10 Vízjelzőszol-
gálat. 13. Déli harangszó. 13.10
Balalajka. 13.40 Hírek. 14.20
Pontos időjelzés. 14.30 Postás-
zenekar. 15.30 Hírek. 17.15
Diákféltára. 17.45 Pontos időjel-
zés. 18.10 A rádió szalonzene-
kara. 19.20 Előadás. 19.50 He-
gedűszámok. 20.15 Hírek. 20.25
Cigányzene. 21.10 Hangjáték.

Apróhirdetések

ALLAS

Fiatal munkáslányok azon-
nalra felvételnek. „Clotild” ve-
gyigyár Aurel Vlaicu 24. 3469

Nyomdai tanuló lány és mun-
kásleány felvétetik. Jelentkezni
Pásztor nyomda Piafa Mihai
Viteazul 4. 3467

Zwickolók ágó munkához,
azonnalra felvételnek. Nagyi-
gyár, General Berthelot
23. szám. 3464

ETEL-ELADAS

Teljesen jó állapotban levő
mély sötét kék gyermekkosci el-
adó. Alea Romai 2. III. eme-
let, ajtó 16. 3405

FORD és Chevrolet

alkatrészek lego csóbban

WIEDER

cégnél, Str. Avram Iancu 11.,
Telefon 14.63

Öcska ajtó és ablak eladó.
Str. Vasile Goldis No. 2. 3468

KULONFELE

Térhes női vizeletet

I-től VII-ik hónapig terén-
ként 10 leiert veszünk.
Házító, elszállítjuk. — Érdek-
lődni Rimanóczy-ucca 8. sz.
Laboratoriu.

Egy jóforgalmu borbélyüzlet
bérbe kiadó vagy eladó. Calea
Aradului 35. 3466

LAKAS

Moldova ucca elején két egy-
szobás lakás kiadó. Konyhákba
vizvezeték bevezetve. Értekez-
ni Dr. Ioan Ciordas ucca 8. 3470

NYOMATOTT PASZTOR EDI
CÉGNEL ORADEA

PUBLICATIE. Banca Dacia S. A. Oradea, in-
vita pe creditorii sai, ca sa anunta creantele lor
ce au facut de aceasta societate in termen de sase
luni dela data publicarii ultimei a acestei publica-
tii. A se vedea in tabelul sub sanctiunea consecinte-